



# Gateway Review™

Gateway Reviewrapport  
Programma Cyclotron



Zicht op cyberdreiging: chefsache

## Colofon

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Gateway Review<br>Classificatie | Health Check<br>Organisatie Vertrouwelijk                                                                                                                                                                                                                                            |
| Titel                           | Programma Cyclotron                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Kenmerk                         | 2025-RO-012                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Opleverdatum rapport            | 05-09-2025                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Bijlage(n)                      | A. Doelen Gateway Review Health Check<br>B. Geraadpleegde documenten                                                                                                                                                                                                                 |
| Opdrachtgever<br>SRO            | NCTV                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Datum/Periode review            | 01-09-2025 t/m 05-09-2025                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Datum                           | 5 september 2025                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Versie                          | 1.0                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Status                          | Definitief                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Informatie                      | Bureau Gateway<br>Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties<br>Postbus 20011   2500 EA   Den Haag<br>T: 06 50738585<br>M: <a href="mailto:postbusgateway@minbzk.nl">postbusgateway@minbzk.nl</a><br>W: <a href="http://www.gatewayreview.nl">www.gatewayreview.nl</a> |

Bureau Gateway is door de Britse overheid geaccrediteerd voor het gebruik van de Gateway Review™ methodiek en licentiehouder van de methodiek in Nederland. De naam Gateway Review is een geregistreerd woord- en beeldmerk, gedeponeerd bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BBIE).

## Context

Nederland heeft een uitstekende uitgangspositie om de economische en maatschappelijke kansen van digitalisering te verzilveren. Tegelijkertijd nemen de kwetsbaarheden en dreigingen in het digitale domein toe. Dit vraagt om extra inspanningen om de cybersecurity-aanpak te versterken en de vitale belangen van Nederland beter te beschermen. Om deze dreiging het hoofd te kunnen bieden is in oktober 2022 de nieuwe Nederlandse cybersecuritystrategie 2022-2028 gepresenteerd. Naast de strategie is een actieplan met concrete acties om Nederland digitaal veiliger te maken opgesteld. Onderdeel hiervan is een verkenning van de mogelijkheden voor een platform voor publiek-private samenwerking, waaruit het programma Cyclotron is ontstaan.

### *Wat is programma Cyclotron?*

Het programma Cyclotron is een publiek-private samenwerking tussen overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Deze samenwerking moet leiden tot een platform waarbinnen publieke en private partijen informatie delen over digitale incidenten en dreigingen. Zo helpt programma Cyclotron om Nederland een onaantrekkelijk doelwit te maken voor digitale aanvallen.

De kern van programma Cyclotron is samenwerking en informatiedeling tussen publieke- en private organisaties. Zo wordt relevante informatie snel verzameld en naar de juiste kanalen gestuurd voor analyse en respons. Daardoor kunnen organisaties binnen het netwerk snel reageren op (dreigende) aanvallen van cybercriminelen en andere (statelijke) actoren. Ook kunnen beveiligingsteams sneller reageren op nieuwe bedreigingen en maatregelen nemen om schade te beperken.

Het platform is een middel om samen te werken, maar het gaat verder. Het programma Cyclotron verbindt hoog volwassen partijen en realiseert de uitwisseling van ruwe data tussen deze partijen via het platform. Hierdoor wordt het ook mogelijk om collectief analyses tot stand te brengen om efficiënter en doeltreffender te handelen bij het bestrijden van cyberdreigingen. Partijen kunnen unieke inzichten delen en een dieper begrip ontwikkelen van de methoden, technieken en doelstellingen van cyberaanvallers.

### *Waarom programma Cyclotron?*

Programma Cyclotron is onderdeel van het Actieplan Nederlandse Cybersecuritystrategie 2022-2028 en draagt bij aan de eerste pijler (Digitale weerbaarheid van de overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties) met het volgende doel:

*“Samen met het bedrijfsleven wordt een routekaart opgesteld voor de implementatie van een publiek-privaat platform voor wederkerige cybersecurity informatie- en kennisdeling. De basis voor dit traject is het opgeleverde Cyclotronrapport.”*

Uit het Cyclotronrapport blijkt dat er ten tijde van een (dreigend) cyberincident informatie onvoldoende en niet tijdig wordt gedeeld tussen publieke en private partners. Deze informatie is nodig om beter in staat te zijn de cyberweerbaarheid te verhogen en de cyberdreiging te verminderen. Het platform dat ontwikkeld wordt biedt hiervoor mogelijkheden.

### *Wat realiseert Programma Cyclotron?*

Programma Cyclotron levert functionaliteit, beleid, juridische kaders en techniek op. Het programma Cyclotron heeft als hoofddoel:

*“Op grotere schaal publiek-private informatie delen en samenwerken, om gezamenlijk meer grip te krijgen op cyberdreigingen en meer partijen te laten profiteren van schaarse kennis en expertise.”*

Dit hoofddoel is te specificeren in drie programmadoelen die respectievelijk overeenkomen met de drie centra uit de Cyclotron-verkenning:

1. Hoogvolwassen partijen in staat stellen om in verschillende samenstellingen snel en flexibel ruwe gegevens te delen, i.e. Doordeelcentrum.
2. Gelegenheidscoalities in staat stellen om gezamenlijke analyses uit te voeren en weerbaarheidsproducten te ontwikkelen, i.e. Analyse- en weerbaarheidscentrum.
3. Zorgen dat waardevolle inzichten (geanalyseerde informatie) en weerbaarheidsproducten terechtkomen bij, en gebruikt worden door, een grote groep partijen, i.e. Distributie- en communicatiecentrum.

Een randvoorwaarde voor het behalen van deze doelstellingen is dat dit in publiek-private samenwerking gebeurt en in een ‘trusted community’. Samenwerken met een grote en diverse groep organisaties stelt het programma ook voor diverse veranderopgaven, cultuur- en belangenverschillen, procesvraagstukken, juridische obstakels en werkafspraken. Ook deze worden in samenwerking opgelost en geborgd voor de toekomst bij het NCSC. Wederkerigheid, transparantie en commitment van de betrokken partijen is essentieel voor succes.

### **Vraagstelling**

Bij het programma Cyclotron vervult Afdelingshoofd ..... de rol van Senior Responsible Owner (SRO). In die hoedanigheid vraagt hij een Gateway Review Health Check aan op eerdergenoemd programma.

Aan de Gateway Review ligt de volgende vraagstelling ten grondslag:

*In hoeverre zijn de uitgangspunten, doelstellingen (zoals de publieke meerwaarde) en daarop gebaseerde programmaplan-onderdelen gedragen door alle betrokken publieke partners; leidende tot succesvolle (vervolg) uitvoering van het programma Cyclotron?*

Met bijzondere aandacht voor:

- De (gezamenlijke) opgave
- Het (gedeeld) eigenaarschap
- De daarop ingerichte samenwerkingsarrangementen
- De governance
- De financiële verdeling
- De opgeleverde resultaten – in brede zin
- Realisatie van geformuleerde doelstellingen
- Succes- en faalfactoren
- Plaatsgevonden activiteiten en resultaat daarvan

Bij het beantwoorden van de vraagstelling zal, gegeven de context waarbinnen het geheel zich afspeelt, gekeken worden naar aspecten zoals de opgave, eigenaarschap, ontwerp, samenwerking, instrumenten en methoden, en de benodigde facilitering (Wiel van verbinding).

### **Leeswijzer**

In de volgende paragraaf wordt de eindconclusie door het Gateway Reviewteam in de vorm van een Optimisation Confidence gepresenteerd. De toegekende statuskleur wordt hierin nader toegelicht.

Aansluitend worden de aanbevelingen die bedoeld zijn om de slaagkans te vergroten weergegeven. Per aanbeveling wordt de urgentie aangegeven. In de laatste paragraaf worden de belangrijkste bevindingen uit de Gateway Review beschreven. Deze dienen voor beeldvorming en tevens als onderbouwing voor de aanbevelingen. Het rapport wordt afgesloten met een drietal bijlagen, namelijk:

Bijlage A geeft een volledige opsomming van de doeleinden van een Gateway Review Health Check. Bijlage B bevat de lijst van documenten die voor de Gateway Review zijn bestudeerd.

### **Dankwoord**

Het Reviewteam spreekt zijn dank uit aan iedereen die heeft bijgedragen aan deze Gateway Review. Veel dank aan de uitstekende voorbereiding door Bureau Gateway. De betrokkenheid en openheid van alle deelnemers worden zeer gewaardeerd. Veel dank aan de SRO en de PM voor hun inbreng. En last but not least aan de PMO die in de aanloop en tijdens de reviewweek alles heeft gedaan om de review optimaal te ondersteunen.

## Optimalisation Confidence

Status:

ORANJE

ROOD

Het Gateway Reviewteam heeft een programma aangetroffen dat het niet makkelijk heeft. De programmadoelstelling wordt breed gedragen door zowel publieke als private partijen: bijdragen aan een verhoogde maatschappelijke cyberweerbaarheid door verbetering van het zicht op cyberdreigingen. Het reviewteam heeft geen twijfel aangetroffen dat daartoe de publiek-private samenwerking in het veld versterkt moet worden. Anderszins blijkt het cybersecurity-veld zowel publiek, privaat, als publiek-privaat al behoorlijk ingevuld te zijn. Met het programma wordt beoogd dat cyberdreigingen structureler en sneller gedetecteerd en geadresseerd kunnen worden, ook ten dienste van de incidentafhandeling. Daartoe staan functionaliteiten als delen van informatie, samen analyseren en systematisch en breed communiceren centraal. Met actieve betrokkenheid van overheidsdiensten en private partijen heeft het geheel meer potentie dan de som der delen.

Op het delen van beschikbare relevante informatie en samen analyseren zitten wettelijke belemmeringen die gelet op de programmadoelstelling als knellend worden ervaren. Vanuit het programma zijn deze belemmeringen helder in kaart gebracht. Een convenant creëert een werkbare situatie om binnen het wettelijke kader alles eruit te halen. Desondanks beweegt het programma zich op de grens tussen mogelijkheden en onmogelijkheden. Mede daardoor is het lastig om doelstellingen te behalen. Bovendien zijn deze door het programma nog niet SMART gemaakt.

Binnen de ruim twee jaar dat het programma Cyclotron nu effectief loopt is het programmateam voortvarend aan de slag gegaan met onder meer het bijeenbrengen van partijen, het faciliteren van bijeenkomsten en use cases, een *dedicated* huisstijl en inrichting van de programmaorganisatie. Het Gateway Reviewteam heeft echter geconstateerd dat het essentieel is dat er gezamenlijk (vanuit de publiek-private samenwerking) meer inhoudelijke richting wordt gegeven aan het programma. Elk resultaat moet te herleiden zijn naar de doelstelling van een cyber-weerbaarder samenleving en de cyberspecialisten die hieraan kunnen en willen bijdragen moeten daar een zwaardere rol in krijgen.

Voor alle partijen weegt het maatschappelijk belang zwaar, al staat dat niet per definitie voorop. Het Gateway Reviewteam ziet de noodzaak dat voor elke organisatie -zowel publiek als privaat- de kosten - baten afweging van de samenwerking positief moet uitvallen.

Voor strakkere regie op inhoud is een meer *lean and mean* besturing nodig en is de reeds aangekondigde landing van het programma bij het NCSC als uitvoeringsorganisatie onontbeerlijk. De financiering mag hiertoe geen belemmering zijn. Minstens zo belangrijk zijn aanpassingen in de wetgeving die inmiddels in gang zijn gezet. Het programma kan en moet binnen het huidige convenant zeker bijdragen met *quick wins* aan de cyberweerbaarheid van ons land, maar *big wins* zijn afhankelijk van wat mogelijk is met een wat ruimhartiger wetgeving.

Kortom: de balans tussen het beoogde doel en de ingezette middelen wordt door het reviewteam niet als optimaal ervaren. Het programma Cyclotron heeft een belangrijke breed gedragen doelstelling, maar moet op veel onderdelen duidelijker en effectiever worden geregisseerd. Het is essentieel daar direct mee te beginnen.

Bij de bepaling van de Status van de *Optimisation Confidence* dienen de volgende definities gebruikt te worden.

| Kleur                                                                                                                                                                      | Toelichting status                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                           | <b>GROEN</b> De balans tussen het beoogde doel en de daarvoor ingezette middelen wordt als optimaal ervaren. Er worden geen directe aanleidingen gezien om wijzigingen in de balans aan te brengen.                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <br>     | <b>ORANJEGROEN</b> De balans tussen het beoogde doel en de daarvoor ingezette middelen wordt als bijna optimaal ervaren. Door middel van geringe aanpassingen in de balans kan deze geoptimaliseerd worden. Dit betreft geen fundamentele aspecten. Een duidelijke prioritering van verbeterpunten kan wenselijk zijn om succesvol en planmatig te kunnen optimaliseren.                                                                             |
|                                                                                           | <b>ORANJE</b> De balans tussen het beoogde doel en de daarvoor ingezette middelen wordt als sub-optimaal ervaren. Door middel van aanpassingen in de balans kan deze geoptimaliseerd worden. Dit betreft geen fundamentele aspecten. Een duidelijke prioritering van verbeterpunten is noodzakelijk om succesvol en planmatig te kunnen optimaliseren.                                                                                               |
| <br> | <b>ORANJEROOD</b> De balans tussen het beoogde doel en de daarvoor ingezette middelen wordt als niet-optimaal ervaren. Door middel van ingrijpende aanpassingen in de balans kan deze geoptimaliseerd worden. Waarbij een beperkt aantal aanpassingen betrekking heeft op fundamentele aspecten en de resterende op minder fundamentele aspecten. Het verdient aanbeveling om in eerste instantie aandacht te besteden aan de fundamentele aspecten. |
|                                                                                         | <b>ROOD</b> De balans tussen het beoogde doel en de daarvoor ingezette middelen wordt als verre van optimaal ervaren. Door middel van zeer ingrijpende aanpassingen in de balans kan deze geoptimaliseerd worden. Waarbij deze aanpassingen betrekking hebben op fundamentele aspecten. Een duidelijke prioritering van verbeterpunten is noodzakelijk om succesvol en planmatig te kunnen optimaliseren.                                            |

## Aanbevelingen Gateway Reviewteam

Het Reviewteam doet de volgende aanbevelingen met bijbehorende urgentie volgens onderstaande definities:

| Aanbeveling                                                                                                                                                                                                                                                              | Urgentie   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1. Maak duidelijk hoe de activiteiten van het programma en de daaruit voortvloeiende resultaten meetbaar bijdragen aan de doelstellingen voor het programma.                                                                                                             | Essentieel |
| 2. Maak inzichtelijk hoe het programma Cyclotron samenhangt met - en waarde toevoegt aan andere bestaande initiatieven op het gebied van cybersecurity en cyberweerbaarheid.                                                                                             | Essentieel |
| 3. Richt de publiek-private besturing van het programma in op de verbinding tussen Richten en Verrichten.                                                                                                                                                                | Kritiek    |
| 4. Breng de programma activiteiten onder bij het NCSC voor structurele aansturing en financiering. Laat het NCSC bepalen in welk tempo dat kan en moet. Behoud de functie van een zichtbare aanjager/versneller voor de Cyclotron-activiteiten.                          | Essentieel |
| 5. Zorg voor een transparante onderbouwing van de gehele begroting en de realisatie. Werk de structurele kosten voor het NCSC als landingsplaats uit in relatie tot de algehele financiering van het NCSC.                                                               | Essentieel |
| 6. Zet een strakke inhoudelijke regie op de keuze, bemensing en invulling van de use cases, richt de <i>learning community</i> en benut de kennis van de werkvloer. Borg de output van de use cases in: beheer, doorontwikkeling van de techniek, leren en communicatie. | Kritiek    |
| 7. Met het convenant als voorlopig kader: haal eruit wat erin zit met de doorontwikkeling van Cyclotron als programmatische activiteit én draag bij aan het wegnemen van belemmeringen in wetgeving onder meer door het delen van praktijkervaringen.                    | Aanbevolen |

| Kleur aanbeveling                          | Toelichting                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Kritiek</b><br><b>Doe onmiddellijk</b>  | Om de kans op optimale balans tussen effectiviteit en doelmatigheid te vergroten, is het van het grootste belang dat onmiddellijk actie wordt ondernomen. |
| <b>Essentieel</b><br><b>Doe binnenkort</b> | Om de kans op optimale balans tussen effectiviteit en doelmatigheid te vergroten, is het van belang dat binnenkort actie wordt ondernomen.                |
| <b>Aanbevolen</b>                          | De organisatie kan haar voordeel doen met het opvolgen van deze aanbeveling voor een nog betere balans tussen effectiviteit en doelmatigheid.             |

## Bevindingen en aanbevelingen

### Doelstelling en draagvlak

De gezamenlijke opgave wordt breed gedragen en gevoeld als urgent, zowel door de betrokken publieke partners als door de private partijen die actief zijn in het programma. Hoewel er signalen van ontevredenheid zijn opgevangen heeft het reviewteam de indruk dat deze juist voortkomen uit betrokkenheid en geloof in de gezamenlijke opgave. Dat de cyberweerbaarheid van de Nederlandse samenleving versterkt kan worden door een betere samenwerking publiek-publiek en publiek-privaat, heeft het reviewteam op veel verschillende manieren gehoord. Vaak aangevuld met: gezien de cyberdreigingen moeten we hier in Nederland een succes van kunnen maken, ondanks de complexiteit van de opgave.

Het reviewteam heeft begrepen dat partijen het erover eens zijn dat voor het realiseren van de doelstellingen van het programma een aanjaagfunctie nodig is. De wijze waarop dit het best vormgegeven kan worden wordt als zoektocht ervaren. Enerzijds is er waardering voor de aanzet en wordt de complexiteit breed gezien, anderzijds worden er veel vraagtekens gezet bij effectiviteit van de nu gekozen inrichting en uitvoering.

In de gesprekken bleek dat elk van de partners – publiek en privaat – reeds betrokken is bij meerdere samenwerkingsverbanden waar bilateraal data (en intelligence) wordt gedeeld. In het peer-netwerk van cyberspecialisten kent men elkaar en weet men elkaar te vinden. Desgevraagd ligt de toegevoegde waarde van het programma Cyclotron in de multilaterale contacten, het leren van elkaars aanpak, de potentie gezamenlijk te analyseren en de potentie om duurzaam c.q. minder vrijblijvend samen te werken.

Hoewel de doelstelling van het programma gesteund en herkend wordt, is het draagvlak voor het programma niet vanzelfsprekend. Het reviewteam signaleert dat niet alle partijen duurzaam betrokken zijn en ook niet proactief handelen als het lastig wordt. Er zijn deelnemers die initiatief tonen en proberen bij te sturen, maar het goede gesprek hierover lijkt niet tot stand te komen. Deelnemers stellen vragen bij de relatie tussen de programma-activiteiten en de doelstelling van het programma. De vraag of de opbrengsten in balans zijn met de kosten is niet alleen relevant voor de publieke partijen die financieel bijdragen. Ook private partijen 'betalen' met inzet van schaarse capaciteit en informatie die waarde heeft en verwachten bepaalde wederkerigheid in 'opbrengst' naast de beoogde maatschappelijke meerwaarde. Sommige private partijen ervaren dat veel aandacht en tijd gaat naar de afstemming tussen de publieke partners onderling. Tevens wordt ervaren dat niet alle partijen in gelijke mate (kunnen) bijdragen.

| Aanbevelingen Doelstelling en Draagvlak                                                                                                                      | Urgentie   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1. Maak duidelijk hoe de activiteiten van het programma en de daaruit voortvloeiende resultaten meetbaar bijdragen aan de doelstellingen voor het programma. | Essentieel |

- 
2. Maak inzichtelijk hoe het programma Cyclotron samenhangt met - en waarde toevoegt aan andere bestaande initiatieven op het gebied van cybersecurity en cyberweerbaarheid.
- 

**Essentieel**

## Governance, Samenwerking en Financiën

Voor het programma Cyclotron is in de loop van de tijd een besturing ingericht met een stuurgroep en een governance board. De stuurgroep is bedoeld voor de tactische sturing en wordt bemenst vanuit de publieke partijen. De governance board is bedoeld voor de strategische sturing en is publiek-privaat samengesteld. Deze inrichting wordt door meerdere geïnterviewden ervaren als zwaar opgetuigd (waterhoofd), onvoldoende scherp in de taakafbakening tussen de governance board en stuurgroep en als geheel geen representatie van de gelijkwaardigheid waarop de besturing van een PPS gebaseerd zou moeten zijn. De organisatie en ondersteuning van de besturing lijkt nog niet voldoende effectief genoeg ingeregeld. Er wordt veel gesproken/besproken in de besturing, maar het is in de uitvoering waar de beoogde resultaten van het programma moeten worden bereikt. De voorziene landing van de programma-activiteiten bij het NCSC is breed gedragen en kan mogelijk nu al helpen om de governance effectiever in te richten.

Het reviewteam heeft het beeld opgehaald dat het inhoudelijk richten van het netwerk van cyberspecialisten niet plaatsvindt. Hierdoor blijft het bereiken van de doelstellingen achter bij (impliciete) verwachtingen van de deelnemende partijen. En wat zijn die verwachtingen dan? Het review team kreeg niet de indruk dat de definitie van succes in gezamenlijkheid en met het oog op de versterking van de weerbaarheid is vastgesteld.

De samenwerking wordt door het programma vooral procesmatig gefaciliteerd, hetgeen wordt gewaardeerd, maar nog niet als voldoende wordt ervaren. Het reviewteam concludeert dat het programma Cyclotron nog onvoldoende in staat is de vrijblijvendheid van de samenwerking die ook in de NLCS is gesignaleerd te verminderen.

Los van het programma Cyclotron weten publieke en de al dan niet participerende private partijen elkaar ook te vinden en wordt er samengewerkt. Het reviewteam heeft begrepen dat het zelfs kan voorkomen dat de overheid zaken buiten het programma Cyclotron organiseert die uitstekend bij het programma zouden passen. Hierin consequent en voorspelbaar handelen door de overheid draagt ook bij aan het versterken van vertrouwen en dus aan effectieve samenwerking.

Het reviewteam heeft gehoord dat er uiteenlopende redenen voor samenwerking zijn. Naast het maatschappelijke doel om de weerbaarheid van Nederland te versterken is de vraag 'what is in it for me' relevant. Het antwoord hierop kan verschillen. Een goed begrip van en respect voor hetgeen de ander nodig heeft en daar invulling aan (kunnen) geven is een basis voor succesvolle samenwerking. Dat kan zo simpel zijn als een bedankbriefje voor de bijdrage, of zo ingewikkeld wanneer geheimhouding in het spel is. De toegevoegde waarde van het programma Cyclotron ligt in de multilaterale contacten, het leren van elkaar, de potentie gezamenlijk te analyseren en het wegnemen of beperken van obstakels voor samenwerking. Samenwerking zelf is niet afdwingbaar, maar het opbouwen van een *trusted community* kan wel bevorderd worden. Succesverhalen zijn daarbij van belang.

Dat Cyclotron deze meerwaarde (deels) levert blijkt uit het feit dat geen van de partijen heeft gepleit om het programma direct stop te zetten. Er is wel verschil in weging over wat verloren zou gaan als het programma zou worden stopgezet. Dit raakt geen van de partijen in de kern van hun operatie. Volgens diverse betrokkenen moet dan 'gewoon' opnieuw begonnen worden. Het reviewteam heeft geconstateerd dat de betrokken publieke partijen bijdragen aan de kosten van het programma Cyclotron en daartoe een verdeling zijn overeengekomen. Daarmee onderstrepen ze

in de ogen van het reviewteam het belang dat zij hechten aan de uitvoering en het succes ervan. Zowel de publieke als de private partners dragen ruim bij met de inzet van specialisten, gegevens en *tooling*.

Daar staat tegenover dat het reviewteam uit de gesprekken heeft opgehaald dat duidelijker gemaakt moet worden waaraan en in welk tempo het geld precies besteed wordt. En natuurlijk met welk resultaat de investeringen bijdragen aan het beoogde doel en het succes van het programma. De kern is dat je in publiek-private samenspraak bepaalt hoe het geld effectief besteed wordt. Terwijl helder lijkt dat het programma (wel vooralsnog als expliciete activiteit) over zal gaan naar het NCSC, moeten ook daartoe nog afspraken gemaakt worden over de kosten en de meer structurele financiering.

| Aanbevelingen Governance, Samenwerking en Financiën                                                                                                                                                                                             | Urgentie          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| 3. Richt de publiek-private besturing van het programma in op de verbinding tussen Richten en Verrichten.                                                                                                                                       | <b>Kritiek</b>    |
| 4. Breng de programma activiteiten onder bij het NCSC voor structurele aansturing en financiering. Laat het NCSC bepalen in welk tempo dat kan en moet. Behoud de functie van een zichtbare aanjager/versneller voor de Cyclotron-activiteiten. | <b>Essentieel</b> |
| 5. Zorg voor een transparante onderbouwing van de gehele begroting en de realisatie. Werk de structurele kosten voor het NCSC als landingsplaats uit in relatie tot de algehele financiering van het NCSC.                                      | <b>Essentieel</b> |

## Outcome en output

Het programma heeft over de afgelopen twee jaar de *community building* neergezet en de volgende inhoudelijke resultaten gerapporteerd:

| Techniek                                            | Juridisch              | Use cases                                              |
|-----------------------------------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------|
| Systeemarchitectuur, later aangescherpt vanuit NCSC | Juridische eindrapport | Ontwikkelagenda use cases                              |
| Doordeelfunctie in MISP                             | Convenant (concept)    | Public private playbook                                |
| Secured 2.0 voor doordelen en analyseren            |                        | Één afgeronde use case                                 |
|                                                     |                        | Diverse use cases in verkenning (6) of uitproberen (3) |

### Techniek

Beoogd was:

1. *Doordeelcentrum* dat faciliteert in het snel kunnen delen van ruwe gegevens tussen hoog volwassen stakeholders.
2. *Analyse- en weerbaarheidscentrum* dat zich richt op het maken van gezamenlijke analyses en adviezen.
3. *Communicatie- en distributiecentrum* dat zich richt op het afstemmen van de boodschap op de afnemers en het zorgdragen voor de distributie van informatie.

Tijdens de looptijd van het programma zijn de oorspronkelijke ‘centra’ vervangen door functionaliteiten. Hierbij zijn deels al bestaande of parallel door het NCSC ontwikkelde functionaliteiten ingezet. Voor het reviewteam is het niet duidelijk geworden hoe vanuit het programma is gestuurd op daadwerkelijk gebruik, (door-)ontwikkeling van technologie, en hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid. Het is het reviewteam ook niet duidelijk geworden in hoeverre deze technologie toekomstbestendig is en of er sprake is van complementariteit met wat de private partijen kunnen inzetten.

### Juridisch

De diverse wetten worden bij het realiseren van de programmadoelstellingen breed als knellend ervaren<sup>1</sup>. Het wegnemen van wettelijke beperkingen en de afweging in hoeverre dat wenselijk is, is geen taak voor het programma, maar hier ligt een opgave voor meerdere publieke organisaties. Het rapport van de juridische werkgroep beschrijft in heldere taal de mogelijkheden en beperkingen voor gegevensdeling tussen partijen, gezamenlijke gegevensanalyses en het verstrekken van analyse- en weerbaarheidsproducten aan andere partijen. Hiermee is een serieus begin gemaakt met deze opgave. Tevens is hiermee een belangrijke basis gelegd voor het vrijwel gefinaliseerde convenant dat onontbeerlijk is om binnen het wettelijk kader een efficiëntere en snellere samenwerking mogelijk te maken.

<sup>1</sup> Het reviewteam heeft als voorbeeld vernomen dat het classificeren van IP-adressen als persoonsgegevens in het cyberdomein als onnodig beperkend wordt ervaren en er anno 2025 argumenten zijn om deze zienswijze te heroverwegen.

Het convenant is beoogd om in het najaar van 2025 getekend te worden. Voor het programma is het zaak om binnen de afspraken van het convenant alle mogelijkheden zoveel mogelijk te benutten.

#### *Use cases*

Het reviewteam heeft gemerkt dat het werken op basis van use cases breed wordt ondersteund om in concrete gevallen ervaring op te doen met gegevensdelen en gezamenlijk analyseren. Het vormen van *learning communities* rondom een use case wordt gezien als een succesfactor. Het reviewteam heeft wel veel opmerkingen ontvangen over de manier waarop use cases tot stand komen (van idee tot realisatie), hoe op de uitvoering wordt gestuurd, op de inhoudelijke kwaliteit van de begeleiding en wat het resultaat zou moeten zijn. Recent is in de governance board een workshop gehouden om strategische thema's te benoemen en te prioriteren ten behoeve van het inhoudelijk richten van de use cases.

Het reviewteam heeft uit gesprekken opgemaakt dat door deelnemers kwaliteit belangrijker wordt gevonden dan kwantiteit, maar dat het in de praktijk lijkt of kwantiteit (aantal use cases, of aantal deelnemers) zwaarder wordt gewogen. Weliswaar bestaat er begrip dat het ook belangrijk is om veel partijen aan te laten sluiten, maar breed wordt inhoudelijke regie gemist. Hierbij moet gedacht worden aan de opdracht voor de use case, wat van deelnemende partijen wordt verwacht op welke termijn, het SMART formuleren van de *definition of done* en hoe de use case bijdraagt aan de doelstelling van het programma Cyclotron.

Op het moment van de review was er één use case afgerond en zijn er een aantal andere in voorbereiding of uitvoering. Het reviewteam heeft gehoord dat de opstart van een use case soms ook lang kan duren ten opzichte van de snelheid die in de cyberwereld nodig is. Het reviewteam heeft geen lessons learned of (tussen-)evaluaties van use cases aangetroffen.

| Aanbevelingen Outcome en Output                                                                                                                                                                                                                                          | Urgentie          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| 6. Zet een strakke inhoudelijke regie op de keuze, bemensing en invulling van de use cases, richt de <i>learning community</i> en benut de kennis van de werkvloer. Borg de output van de use cases in: beheer, doorontwikkeling van de techniek, leren en communicatie. | <b>Kritiek</b>    |
| 7. Met het convenant als voorlopig kader: haal eruit wat erin zit met de doorontwikkeling van Cyclotron als programmatische activiteit én draag bij aan het wegnemen van belemmeringen in wetgeving onder meer door het delen van praktijkervaringen.                    | <b>Aanbevolen</b> |

## Bijlage A

### **Intentie van Gateway Review Health Check**

Tijdens de Gateway Health Check wordt bij een organisatie of (delen van) keten/netwerk van organisaties bekeken in hoeverre de opzet en inrichting van de verschillende onderdelen en/of de organisatie/ketennetwerk als geheel optimaal is vormgegeven en functioneert (oftewel, er wordt gekeken naar zowel opzet, bestaan als werking). Evenals bij de Gateway Review 0 t/m 5 is het uitgangspunt dat het goed gaat en dat bekeken wordt in hoeverre de opdrachtgever nog succesvoller kan zijn. Dit betekent dat de focus bij de Health Check ligt op zowel effectiviteit als doelmatigheid. Hierbij wordt effectiviteit gezien als de mate waarin de organisatie of (delen van de) keten van organisaties het gewenste doel bereikt. Doelmatigheid wordt gezien als de mate waarin de organisatie of (delen van de) keten van organisaties het gewenste doel met een optimale balans van kosten, inzet van middelen en inspanning realiseert.

Vragen die bij een Gateway Review Health Check aan bod kunnen komen, zijn onder andere:

- Is de doelstelling en bestaansgrond van de (keten /netwerk van) organisaties eenduidig bekend?
- Past de inrichting van de organisatie qua vorm en omvang bij de gestelde taken?
- Bestaat er een gecommuniceerd governance model dat in opzet, inrichting en werking aanwezig is?
- Is de inrichting van de planning-en-control cyclus in lijn met de doelstelling en de besturingsprincipes van de organisatie?
- Is er een optimale balans tussen kosten en baten?
- Is de informatievoorziening zo ingericht dat deze het bereiken van de organisatieresultaten mogelijk maakt?
- Is de beheersing van de processen afdoende?
- Hoe beïnvloedt/versterkt de cultuur van de organisatie respectievelijk de cultuurverschillen tussen de ketenpartners het bereiken van het resultaat?
- Hoe ervaren de organisaties in de keten hun positie en bijdrage aan de keten?

## Bijlage B

### Geraadpleegde documenten

| Nr. | Titel document                                                    |
|-----|-------------------------------------------------------------------|
| 1   | Programmaplan Cyclotron                                           |
| 2   | Mijlpalenplanning                                                 |
| 3   | Nota - Oprichting stuurgroep Cyclotron                            |
| 4   | Eindrapport juridische werkgroep                                  |
| 5   | Verslag Governance Board 1                                        |
| 6   | Verslag Governance Board 2                                        |
| 7   | Verslag Stuurgroepbijeenkomst 2                                   |
| 8   | Verslag Governance Board 3                                        |
| 9   | Verslag Stuurgroepbijeenkomst 3                                   |
| 10  | Verslag Stuurgroepbijeenkomst 4                                   |
| 11  | Verslag Stuurgroepbijeenkomst 5                                   |
| 12  | Verslag Governance Board 4                                        |
| 13  | Verslag Stuurgroepbijeenkomst 6                                   |
| 14  | Verslag Stuurgroepbijeenkomst 7                                   |
| 15  | Verslag Governance Board 5 (concept)                              |
| 16  | Voortgangsrapportage Q1 2024                                      |
| 17  | Dashboard aug-sep 2024                                            |
| 18  | Dashboard sep-okt 2024                                            |
| 19  | Tertalrapportage T2 2024                                          |
| 20  | Dashboard nov-dec 2024                                            |
| 21  | Dashboard jan-feb 2024                                            |
| 22  | Tertalrapportage T3 2024                                          |
| 23  | Dashboard mrt-apr 2025                                            |
| 24  | Uitkomsten en conclusies Cyclotronoverleg                         |
| 25  | DG-nota                                                           |
| 26  | Cyclotron Praatplaat Presentatie                                  |
| 27  | Dashboard mei - jun 2025 rev4                                     |
| 28  | Tertalrapportage T1 2025                                          |
| 29  | Verklarende Woordenlijst Cyclotron                                |
| 30  | Info usecase                                                      |
| 31  | Scenario's en onderbouwing inzet landingsplaats NCSC in Cyclotron |

|    |                                                                            |
|----|----------------------------------------------------------------------------|
| 32 | Nota financiering uitvoering Cyclotron 1.0                                 |
| 33 | 2025030-0Use Case Playbook V1.1                                            |
| 34 | 20241114- Architectuur bouwblokken en implementatie                        |
| 35 | Bijlage 3 - Cyclotron ontwikkelagenda                                      |
| 36 | Concept covenant samenwerking Cyclotron                                    |
| 37 | 20250731 Bijlagen covenant samenwerking Cyclotron                          |
| 38 | Q&As Covenant Samenwerking Cyclotron                                       |
| 39 | Nota concretisering Cyclotron ontwerp en aangepaste terminologie (CONCEPT) |
| 40 | GB - Strategic themes workshop output                                      |